

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ Министър на образованието и науката

ЗАПОВЕД

№ РД09 – 4317/11.11.2021 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 2, ал. 1 и 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс

УТВЪРЖДАВАМ

Национална изпитна програма за провеждане на държавен изпит за придобиване на трета степен на професионална квалификация за специалност код 3451201 "Индустрия" от професия код 345120 "Икономист" от професионално направление код 345 "Администрация и управление" съгласно приложението.

X

АКАД. НИКОЛАЙ ДЕНКОВ Министър на образованието и науката

Приложение МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

	Код по	Наименование
Професионално направление	345	"Администрация и управление"
Професия	345120	"Икономист"
Специалност	3451201	"Индустрия"

Утвърдена със Заповед № РД09 – 4317/11.11.2021 г.

София, 2021 г.

І. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за провеждане на държавния изпит за придобиване на трета степен на професионална квалификация по специалност код **3451201 "Индустрия"**, професия код **345120 "Икономист"** от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Целта на настоящата изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетентности на обучаваните, изискващи се за придобиване на трета степен по изучаваната професия "Икономист", специалност "Индустрия".

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от 3ПОО и чл. 2, ал. 1 и 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

За държавен изпит за придобиване на професионална квалификация:

- 1. Част по теория на професията:
 - 1.1. изпитни теми с кратко описание на учебното съдържание по всяка тема;
 - 1.2. критерии за оценяване на резултатите от обучението по всяка изпитна тема;
 - 1.3. матрица на писмен тест по всяка изпитна тема;
 - 1.4. критерии и показатели за оценяване на дипломния проект и неговата защита.
- 2. Част по практика на професията:
 - 2.1. указание за съдържанието на индивидуалните задания;
 - 2.2. критериите за оценяване на резултатите от обучението.
- 3. Система за оценяване.
- 4. Препоръчителна литература.
- 5. Приложения:
 - а. изпитен билет част по теория на професията;
 - б. индивидуално задание по практика;
 - в. указание за разработване на писмен тест;
 - г. индивидуално задание за разработване на дипломен проект;
 - д. указания за съдържанието и оформянето на дипломния проект;
 - е. рамка на рецензия на дипломен проект.

III. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА

1. Изпитни теми, критерии за оценяване на резултатите и матрица на писмен тест по всяка изпитна тема

Изпитна тема № 1 ПАЗАР И ПАЗАРЕН МЕХАНИЗЪМ

Пазар — същност, видове. Стока, пари, цена, конкуренция. Търсене, фактори, закон за търсенето. Предлагане, фактори, закон за предлагането. Пазарно равновесие, равновесна цена, равновесно количество, пазарен излишък и пазарен дефицит.

Кпитепии за оценяване на изпитна тема № I		Максимален брой точки
1. Дефинира същността на паза	ра и описва видовете пазари.	10
2. Характеризира основните ка конкуренция. Примери.	гегории на пазара - стока, пари, цена,	18
	не и закона за търсенето, чертае графика, рактори, които влияят върху търсенето.	24
	вгане и закона за предлагането, представя г ява други фактори, които влияят върху	24
определение за равновесна	оно равновесие и го илюстрира графично, д цена и равновесно количество, разгранича дефицит, определя ги по графиката.	2.4
	Общ брой то	чки: 100

		Брой тестови задачи по равнища			
	ЕН	I	II	III	IV
Матрица на писмен тест по изпитна тема № 1/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.
1	2	3	4	5	6
1. Дефинира същността на пазара и описва видовете пазари.	10	3	1	-	-
2. Характеризира основните категории на пазара - стока, пари, цена, конкуренция. Дава примери.	18	2	2	1	-
orona, napin, gona, nomy pongini. Ausu npiniopin					

4. Дефинира понятието предлагане и закона за предлагането, представя го графично и обяснява други фактори, които влияят върху предлагането.	24	1	2	1	1
5. Формулира понятието пазарно равновесие и го илюстрира графично, дава определение за равновесна цена и равновесно количество, разграничава пазарен излишък и пазарен дефицит, определя ги по графиката.	24	3	1	1	1
Общ брой задачи:	25	10	8	4	3
Общ брой точки:	100	20	32	24	24

- 2 точки за тестовите задачи от равнище "Знание"
- 4 точки за тестовите задачи от равнище "Разбиране"
- 6 точки за тестовите задачи от равнище "Приложение"
- 8 точки за тестовите задачи от равнище "Анализ"

Изпитна тема № 2: ИЗМЕРИТЕЛИ НА МАКРОИКОНОМИКАТА

Общ, междинен и краен продукт. Брутен вътрешен продукт (БВП) и брутен национален продукт (БНП). Видове БВП. Подходи за измерване на БВП. Други показатели за измерване на макроикономическата активност.

	Критерии за оценяване на изпитна тема № 2	імален точки
1.	Определя и разграничава общ, междинен и краен продукт.	16
2.	Дефинира БВП и БНП като ги сравнява и посочва приликите и разликите между тях.	28
3.	Изброява и обяснява видовете БВП.	20
4.	Посочва и обяснява подходите за измерване на БВП.	16
5.	Класифицира и разграничава други показатели за измерване на макроикономическата активност.	20
	Общ брой точки:	100

		Брой тестови задачи по равнища			
Матрица на писмен тест по изпитна тема № 2/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	I	II	III	IV
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.
1	2	3	4	5	6
1. Определя и разграничава общ, междинен и краен продукт.	16	4	2	-	-

Общ брой точки:	100	20	36	12	32
Общ брой задачи:	25	10	9	2	4
5. Класифицира и разграничава други показатели за измерване на макроикономическата активност.	20	2	2	-	1
4. Посочва и обяснява подходите за измерване на БВП.	16	1	2	1	-
3. Изброява и обяснява видовете БВП.	20	1	1	1	1
2. Дефинира БВП и БНП като ги сравнява и посочва приликите и разликите между тях.	28	2	2	-	2

- 2 точки за тестовите задачи от равнище "Знание"
- 4 точки за тестовите задачи от равнище "Разбиране"
- 6 точки за тестовите задачи от равнище "Приложение"
- 8 точки за тестовите задачи от равнище "Анализ"

Изпитна тема № 3: ПРЕДПРИЯТИЕ. СЪЗДАВАНЕ И ПРИДОБИВАНЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕ.

Същност на предприятието, фирмата. Видове предприятия. Избор на правна форма. Мотиви за създаване и придобиване на предприятие. Предмет на дейност. Местоположение и големина на предприятието. Основни правила и стъпки за създаване и придобиване на предприятие.

Кпитепии за оценяване на изпитна тема № 3	імален точки
1. Описва същността на предприятието, различава предприятие и фирма, диференцира предприятията.	18
2. Изброява и различава правните форми, под които могат да съществуват предприятията.	24
3. Описва и обяснява мотивите за създаване и придобиване на предприятие. Описва критериите за избор на предмет на дейност.	20
4. Обяснява същността и открива особеностите при определяне на местоположението и големината на предприятието.	18
5. Обяснява и обобщава основните правила и стъпки за създаване и придобиване на предприятие.	20
Общ брой точки:	100

		Брой тестови задачи по равнища			
	ГЕН	I	II	III	IV
Матрица на писмен тест по изпитна тема № 3/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.
1	2	3	4	5	6
1. Описва същността на предприятието, различава предприятие и фирма, диференцира предприятията.	18	3	1	-	1
2. Изброява и различава правните форми, под които могат да съществуват предприятията	24	2	1	-	2
3. Описва и обяснява мотивите за създаване и придобиване на предприятие. Описва критериите за избор на предмет на дейност	20	6	2	1	1
4. Обяснява същността и открива особеностите при определяне на местоположението и големината на предприятието.	18	-	3	1	1
5. Обяснява и обобщава основните правила и стъпки за създаване и придобиване на предприятие.	20	-	1	-	2
Общ брой задачи:	25	11	8	1	5
Общ брой точки:	100	22	32	6	40

- 2 точки за тестовите задачи от равнище "Знание"
- 4 точки за тестовите задачи от равнище "Разбиране"
- 6 точки за тестовите задачи от равнище "Приложение"
- 8 точки за тестовите задачи от равнище "Анализ"

Изпитна тема № 4: ОСНОВНИ ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

Същност и видове себестойност. Цена и ценообразуване. Същност и значение на печалбата. Формиране на печалбата. Облагане на печалбата. Разпределение на чистата печалба на фирмата. Управление на печалбата. Производителност, ефективност и рентабилност.

	Κημμοημία τα ομομακαμό μα μπημαμά μομά Νο Δ	имален точки
1.	Описва същността и видовете, обяснява формирането и значението на себестойността и цената.	18
2.	Описва същността и обяснява формирането, облагането и значението на печалбата.	12
3.	Описва разпределението на чистата печалба, свързва и решава това с правно-организационната форма на фирмата и волята на собствениците.	26

4.	Описва същността на управлението на печалбата. Прави заключения и изводи за управлението на печалбата в зависимост от факторите, влияещи	26
	върху нея.	
5.	Описва същността и обяснява ролята на производителността,	18
	икономическата ефективност и рентабилността.	10
	Общ брой точки:	100

		Брой тестови задачи по равнища			
	ЕН	I	II	III	IV
Матрица на писмен тест по изпитна тема № 4/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Прі	Анализ 0-8 т.
1	2	3	4	5	6
1. Описва същността и видовете, обяснява формирането и значението на себестойността и цената.	18	3	3	-	-
2. Описва същността и обяснява формирането, облагането и значението на печалбата.	12	2	2	-	
3. Описва разпределението на чистата печалба, свързва и решава това с правно-организационнат форма на фирмата и волята на собствениците.	a 26	2	-	1	2
4. Описва същността на управлението на печалбата Прави заключения и изводи за управлението на печалбата в зависимост от факторите, влияещи върху нея.	26	1	-	1	1
5. Описва същността и обяснява ролята на производителността, икономическата ефективно и рентабилността.	ст 18	3	3	-	-
Общ брой задачи	: 25	11	8	1	5
Общ брой точк	и: 100	22	32	6	40

- 2 точки за тестовите задачи от равнище "Знание"
- 4 точки за тестовите задачи от равнище "Разбиране"
- 6 точки за тестовите задачи от равнище "Приложение"
- 8 точки за тестовите задачи от равнище "Анализ"

Изпитна тема № 5: ИКОНОМИЧЕСКО СТИМУЛИРАНЕ И ЗАПЛАЩАНЕ НА ТРУДА В ПРЕДПРИЯТИЕТО

Същност, значение и принципи. Фактори, влияещи върху работната заплата. Форми и системи на заплащане на труда. Договаряне на работната заплата. Допълнителни трудови възнаграждения според Кодекса на труда.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 5 брой н	
1. Описва и обяснява икономическото стимулиране и заплащането на труда в	1.5
предприятието. Посочва и обяснява значението и принципите на	16
заплащането на труда.	
2. Изброява и определя факторите, влияещи върху работната заплата. Свързва	28
факторите с конкретните условия.	
3. Посочва и обяснява формите и системите на заплащане на труда.	14
4. Описва и обобщава договарянето на работната заплата.	26
5. Изброява допълнителните трудови възнаграждения, предвидени в Кодекса	16
на труда и обяснява значението им.	10
Общ брой точки:	100

		на	Броі І	й тестов равн И		i по IV
	Матрица на писмен тест по изпитна тема № 5/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.
	1	2	3	4	5	6
1.	Описва и обяснява икономическото стимулиране и заплащането на труда в предприятието. Посочва и обяснява значението и принципите на заплащането на труда.	16	2	3	-	-
2.	Изброява и определя факторите, влияещи върху работната заплата. Свързва факторите с конкретните условия.	28	3	1	1	2
3.	Посочва и обяснява формите и системите на заплащане на труда.	14	3	2	1	ı
4.	Описва и обобщава договарянето на работната заплата.	26	1	-	-	3
5.	Изброява допълнителните трудови възнаграждения, предвидени в Кодекса на труда и обяснява значението им.	16	2	3	-	-

Общ брой задачи:	25	11	8	1	5
Общ брой точки:	100	22	32	6	40

- 2 точки за тестовите задачи от равнище "Знание"
- 4 точки за тестовите задачи от равнище "Разбиране"
- 6 точки за тестовите задачи от равнище "Приложение"
- 8 точки за тестовите задачи от равнище "Анализ"

Изпитна тема № 6: СЧЕТОВОДНАТА ОТЧЕТНОСТ – СЪЩНОСТ, МЕТОДОЛОГИЯ И ДОКУМЕНТООБОРОТ

Същност, понятия и методология на счетоводната отчетност. Характеристика на инвентаризацията, като един от основните способи на счетоводната отчетност. Документи и документооборот. Синтетично и аналитично счетоводно отчитане. Елементи на годишния финансов отчет.

	Кпитепии за оценяване на изпитна тема № 6	симален і точки
1.	Дефинира понятието счетоводна сметка, описва видовете счетоводни сметки и обяснява счетоводните способи на отчетността.	12
2.	Обяснява инвентаризацията, описва законните изисквания, отчетни обекти, документи и правила за нейното извършване. Определя последиците при установяване на липси и излишъци за материалноотговорните лица.	22
3.	Изброява и различава основните счетоводни документи. Прави заключения относно тяхното използване и значение за отчетността в предприятието.	14
4.	Обяснява процеса на документооборота. Разделя и описва правилата за създаване, класифициране, обработка, сортиране, съхраняване и архивиране на документите.	22
5.	Формулира, обяснява и сравнява синтетично и аналитично счетоводно отчитане.	14
6.	Описва основните елементи на годишния финансов отчет и ги свързва с неговите съставни части. Прави заключения относно използването на годишния финансов отчет за анализ и оценка на финансовото състояние на предприятието.	16
	Общ брой точки	: 100

		-		й тестов равн		
		Тен	I	II	III	IV
	Матрица на писмен тест по изпитна тема № 6/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.
	1	2	3	4	5	6
1.	Дефинира понятието счетоводна сметка, описва видовете счетоводни сметки и обяснява счетоводните способи на отчетността.	12	2	2	1	-
2.	Обяснява инвентаризацията, описва законните изисквания, отчетни обекти, документи и правила за нейното извършване. Определя последиците при установяване на липси и излишъци за материалноотговорните лица.	22	1	3		1
3.	Изброява и различава основните счетоводни документи. Прави заключения относно тяхното използване и значение за отчетността в предприятието.	14	1	1	-	1
4.	Обяснява процеса на документооборота. Разделя и описва правилата за създаване, класифициране, обработка, сортиране, съхраняване и архивиране на документите.	22	1	3	-	-
5.	Формулира, обяснява и сравнява синтетично и аналитично счетоводно отчитане.	14	1	3	-	-
6.	Описва основните елементи на годишния финансов отчет и ги свързва с неговите съставни части. Прави заключения относно използването на годишния финансов отчет за анализ и оценка на финансовото състояние на предприятието.	16	1	-	1	1
	Общ брой задачи:	24	7	12	1	4
	Общ брой точки:	100	14	48	6	32

- 2 точки за тестовите задачи от равнище "Знание"
- 4 точки за тестовите задачи от равнище "Разбиране"
- 6 точки за тестовите задачи от равнище "Приложение"
- 8 точки за тестовите задачи от равнище "Анализ"

Изпитна тема № 7: ГРАЖДАНСКО ПРАВО

Същност и система на Гражданското право. Гражданска сделка, понятие, сключване, видове граждански сделки. Предварителен договор. Действителност и недействителност на договорите.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 7 Максим брой т		
1.	Дефинира същността на Гражданското право, обяснява предмета и метода	20
	на регулиране. Разработва неговата структура и субекти.	
2.	Обяснява същността на гражданската сделка и разработва нейните	20
	елементи. Посочва примери за начините на изразяване на	
	волеизявлението.	
3.	Формулира начина за сключване на гражданските сделки, регламентиран	30
	от закона. Различава отделните видове договори и предварителния	
	договор, посочва примери.	
4.	Описва действителността и недействителността на договорите, обяснява	30
	техните особености. Обяснява видовете недействителност на сделките,	
	разграничава техните последици.	
	Общ брой точки:	100

			й тестові равні		по
	ЕН	I	II	III	IV
Матрица на писмен тест по изпитна тема № 7/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.
1	2	3	4	5	6
1. Дефинира същността на Гражданското право, обяснява предмета и метода на регулиране. Разработва неговата структура и субекти.	20	3	2	1	-
2. Обяснява същността на гражданската сделка и разработва нейните елементи. Посочва примери за начините на изразяване на волеизявлението.	30	-	2	2	-
3. Формулира начина за сключване на гражданските сделки, регламентиран от закона. Различава отделните видове договори и предварителния договор, посочва примери.	20	3	2	ı	2
4. Описва действителността и недействителността на договорите, обяснява техните особености. Обяснява видовете недействителност на сделките, разграничава техните последици.	30	3	4	-	1
Общ брой задачи:	25	9	10	3	3
Общ брой точки:	100	18	40	18	24

- 2 точки за тестовите задачи от равнище "Знание"
- 4 точки за тестовите задачи от равнище "Разбиране"
- 6 точки за тестовите задачи от равнище "Приложение"
- 8 точки за тестовите задачи от равнище "Анализ"

Изпитна тема № 8: ВЕЩНО ПРАВО

Понятие и особености на вещното право, видове вещни права. Право на собственост - същност и съдържание, видове право на собственост. Съсобственост - понятие и способи за възникване на съсобственост. Прекратяване на съсобствеността. Особени правила за продажба на дял от съсобствен имот.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 8	Максимален брой точки
1. Дефинира същността на вещното право и обяснява видовете вещни	20
права, регламентирани в българското законодателство.	
2. Описва правото на собственост, определя и разработва неговото	30
съдържание. Сравнява видовете право на собственост, посочва	
примери.	
3. Посочва различните способи за възникване на съсобствеността,	20
обяснява особеностите на съсобствеността и сравнява видовете	
съсобственост.	
4. Очертава и разработва способите за прекратяване на	30
съсобствеността. Обяснява специалните правила за продажба на дял	
от съсобствен имот.	
Общ брой точки:	100

		Броі	й тестов равн	и задачи ища	ПО
	ен	I	II	III	IV
Матрица на писмен тест по изпитна тема № 8/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.
1	2	3	4	5	6
1. Дефинира същността на вещното право и обяснява видовете вещни права, регламентирани в българското законодателство	20	2	4	-	-
2. Описва правото на собственост, определя и разработва неговото съдържание. Сравнява видовете право на собственост, посочва примери.	30	1	2	2	1
3. Посочва различните способи за възникване на съсобствеността, обяснява особеностите на съсобствеността и сравнява видовете съсобственост.	20	4	3	-	-
4. Очертава и разработва способите за прекратяване на съсобствеността. Обяснява специалните правила за продажба на дял от съсобствен имот.	30	1	-	2	2
Общ брой задачи:	24	8	9	4	3

Общ брой точки:	100	16	36	24	24	
-----------------	-----	----	----	----	----	--

- 2 точки за тестовите задачи от равнище "Знание"
- 4 точки за тестовите задачи от равнище "Разбиране"
- 6 точки за тестовите задачи от равнище "Приложение"
- 8 точки за тестовите задачи от равнище "Анализ"

Изпитна тема № 9: МАРКЕТИНГ. МАРКЕТИНГОВА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА

Същност и значение на маркетинга. Маркетингови концепции. Анализ на маркетинговата обкръжаваща среда и SWOT - анализ. Маркетингова информационна система. Методи за набиране на информация. Същност, видове и техники на маркетинговото проучване.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 9 брой т		
1. Дефинира същността на маркетинга и обяснява значението му.	8	
2. Описва същността на маркетинговите концепции, обяснява ги и ги различава.	16	
3. Дефинира, обяснява и демонстрира познаване на факторите на маркетинговата обкръжаваща среда. Формулира понятието SWOT - анализ и различава елементите му.	30	
4. Дефинира същността и обяснява значението на маркетинговата информационна система. Описва методите за набиране на информация.	14	
5. Дефинира същността на маркетинговото проучване. Открива и различава видовете, и техниките на маркетинговото проучване.	32	
Общ брой точки:	100	

		Брой тестови задачи по равнища				
	Максимален брой точки	I	II	III	IV	
Матрица на писмен тест по изпитна тема № 9/ критерии за оценяване		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	
1	2	3	4	5	6	
1. Дефинира същността на маркетинга и обяснява значението му.	8	2	1	1	-	
2. Описва същността на маркетинговите концепции, обяснява ги и ги различава.	16	2	1	-	1	

3.	Дефинира, обяснява и демонстрира познаване на факторите на маркетинговата обкръжаваща среда. Формулира понятието SWOT - анализ и различава елементите му.	30	2	1	1	2
4.	Дефинира същността и обяснява значението на маркетинговата информационна система. Описва методите за набиране на информация.	14	3	2	-	-
5.	Дефинира същността на маркетинговото проучване. Открива и различава видовете, и техниките на маркетинговото проучване.	32	2	1	2	2
	Общ брой задачи:	24	11	5	3	5
	Общ брой точки:	100	22	20	18	40

- 2 точки за тестовите задачи от равнище "Знание"
- 4 точки за тестовите задачи от равнище "Разбиране"
- 6 точки за тестовите задачи от равнище "Приложение"
- 8 точки за тестовите задачи от равнище "Анализ"

Изпитна тема № 10: МАРКЕТИНГ-МИКС

Маркетинг—микс - същност, елементи. Продуктова политика - същност, жизнен цикъл на продукта, видове жизнен цикъл. Ценова политика- същност, фактори на ценообразуване, ценови стратегии. Дистрибуционна политика - същност, канали за реализация. Комуникационна политика - същност, инструменти.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 10 Макси брой н	
1. Описва същността и обяснява елементите на маркетинг-микса.	10
2. Описва същността на продуктовата политика и жизнения цикъл на продукта, обяснява видовете жизнен цикъл на продукта.	20
3. Описва ценовата политика и ценовите стратегии, обяснява факторите на ценообразуване и разработва фирмени ценови стратегии.	30
4. Описва дистрибуционната политика и определя дистрибуционни канали.	10
5. Дефинира същността на комуникационната политика. Обяснява, свързва и определя комуникационни инструменти.	
Общ брой точки:	100

			Брой тестови за равнищ			I ПО
		ЕН	I	II	III	IV
ľ	Матрица на писмен тест по изпитна тема № 10/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.
	1	2	3	4	5	6
1.	Описва същността и обяснява елементите на маркетинг-микса.	10	3	1	-	-
2.	Описва същността на продуктовата политика и жизнения цикъл на продукта, обяснява видовете жизнен цикъл на продукта.	20	2	4	1	,
3.	Описва ценовата политика и ценовите стратегии, обяснява факторите на ценообразуване и разработва фирмени ценови стратегии.	30	2	2	3	1
4.	Описва дистрибуционната политика и определя дистрибуционни канали.	10	1	-	-	1
5.	Дефинира същността на комуникационната политика. Обяснява, свързва и определя комуникационни инструменти.	30	1	2	2	1
	Общ брой задачи:	25	9	9	5	2
	Общ брой точки:	100	18	36	30	16

- 2 точки за тестовите задачи от равнище "Знание"
- 4 точки за тестовите задачи от равнище "Разбиране"
- 6 точки за тестовите задачи от равнище "Приложение"
- 8 точки за тестовите задачи от равнище "Анализ"

Изпитна тема № 11: СТОКОЗНАНИЕ - СЪЩНОСТ И НОРМИ

Същност на стокознанието. Класификация и асортимент на стоките. Качество и окачествяване на стоките. Стандартизация на стоките. Кодиране на стоките. Опаковка, маркировка, транспортиране и съхраняване на стоките.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 11 брой			
1. Дефинира същността на стокознанието. Обяснява понятията класификация			
и асортимент на стоките. Прави окачествяване на стоките и дава примери.			
2. Различава и изброява стандартите в България и Европейския съюз.			
Демонстрира знания и прилага примери за кодиране на стоките.			

Общ брой точь	:и: 100
като дава примери.	22
4. Посочва и обобщава основните условия при съхраняването на стоките,	22
знания за маркировката и транспортирането на стоките.	20
3. Формулира и обяснява същността, и целите на опаковката. Демонстрира	26

		Броі	й тестов: равн		по
	Максимален брой точки	I	II	III	IV
Матрица на писмен тест по изпитна тема № 11/ критерии за оценяване		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.
1	2	3	4	5	6
1. Дефинира същността на стокознанието. Обяснява понятията класификация и асортимент на стоките. Прави окачествяване на стоките и дава примери.	24	2	2	-	-
2. Различава и изброява стандартите в България и Европейския съюз. Демонстрира знания и прилага примери за кодиране на стоките.	28	2	3	2	-
3. Формулира и обяснява същността, и целите на опаковката. Демонстрира знания за маркировката и транспортирането на стоките.	26	2	2	2	2
4. Посочва и обобщава основните условия при съхраняването на стоките, като дава примери.	22	2	-	-	2
Общ брой задачи:	23	8	7	4	4
Общ брой точки:	100	16	28	24	32

- 2 точки за тестовите задачи от равнище "Знание"
- 4 точки за тестовите задачи от равнище "Разбиране"
- 6 точки за тестовите задачи от равнище "Приложение"
- 8 точки за тестовите задачи от равнище "Анализ"

Изпитна тема № 12: КАЧЕСТВО НА ПРОДУКЦИЯТА. УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО.

Дефиниция на качеството. Потребителни свойства на продукцията. Качество от гледна точка на производителя и потребителя. Показатели за качество на продукцията. Краткосрочни и дългосрочни ефекти от производството на висококачествена продукция. Същност и цели на управлението на качеството. Система (механизъм) по качеството.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 12	імален точки
1. Дефинира понятието качество. Посочва и обяснява потребителните	18
свойства на продукцията.	10
2. Обяснява и определя качеството от гледна точка на производителя и	24
потребителя.	
3. Изброява и обяснява показателите за качество на продукцията. Назовава и	
открива краткосрочните и дългосрочните ефекти от производството на	20
висококачествена продукция.	
4. Описва и обяснява същността и целите на управлението на качеството.	14
5. Описва и определя същността и целите на системата (механизма) по	
качеството.	
Общ брой точки:	100

		Броі	Брой тестови зад равнища		по
	ЕН	I	II	III	IV
Матрица на писмен тест по изпитна тема № 12/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.
1	2	3	4	5	6
1. Дефинира понятието качество. Посочва и обяснява потребителните свойства на продукцията.	18	3	3	-	-
2. Обяснява и определя качеството от гледна точка на производителя и потребителя.	24	-	2	-	2
3. Изброява и обяснява показателите за качество на продукцията. Назовава и открива краткосрочните и дългосрочните ефекти от производството на висококачествена продукция.	20	2	1	2	-
4. Описва и обяснява същността и целите на управлението на качеството.	14	3	2	-	-
5. Описва и определя същността и целите на системата (механизма) по качеството.	24	4	-	-	2
Общ брой задачи:	26	12	8	2	4
Общ брой точки:	100	24	32	12	32

- 2 точки за тестовите задачи от равнище "Знание"
- 4 точки за тестовите задачи от равнище "Разбиране"
- 6 точки за тестовите задачи от равнище "Приложение"
- 8 точки за тестовите задачи от равнище "Анализ"

Изпитна тема № 13: ОРГАНИЗИРАНЕ НА ПРОИЗВОДСТВЕНИЯ ПРОЦЕС ВЪВ ВРЕМЕТО. ОРГАНИЗАЦИОННИ ТИПОВЕ НА ПРОИЗВОДСТВО

Същност, състав и структура на производствения процес в индустриалното предприятие. Същност и структура на производствения цикъл във фирмата. Възможности за съкращаване на производствения цикъл във фирмата. Икономически резултати от съкращаването на производствения цикъл. Същност и характеристика на организационните типове на производство.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 13	імален точки	
1. Описва, обяснява и обобщава същността, състава и структурата на	22	
производствения процес в индустриалното предприятие.		
2. Описва, обяснява и обобщава същността и структурата на производствения	22	
цикъл във фирмата.		
3. Изброява и открива възможностите за съкращаване на производствения		
цикъл във фирмата.		
4. Назовава и обяснява икономическите резултати от съкращаването на	14	
производствения цикъл.		
5. Описва, различава и обобщава организационните типове на производство.		
Общ брой точки:	100	

			Броі	й тестов: равн		по
		Максимален брой точки	I	II	III	IV
-	Матрица на писмен тест по изпитна тема № 13/ критерии за оценяване		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.
	1	2	3	4	5	6
1.	Описва, обяснява и обобщава същността, състава и структурата на производствения процес в индустриалното предприятие.	22	3	2	-	1
2.	Описва, обяснява и обобщава същността и структурата на производствения цикъл във фирмата.	22	3	2	-	1
3.	Изброява и открива възможностите за съкращаване на производствения цикъл във фирмата.	18	3	-	2	-

4. Назовава и обяснява икономическите резултати от съкращаването на производствения цикъл.	14	1	3	-	1
5. Описва, различава и обобщава организационните типове на производство.	24	2	1	-	2
Общ брой задачи:	26	12	8	2	4
Общ брой точки:	100	24	32	12	32

- 2 точки за тестовите задачи от равнище "Знание"
- 4 точки за тестовите задачи от равнище "Разбиране"
- 6 точки за тестовите задачи от равнище "Приложение"
- 8 точки за тестовите задачи от равнище "Анализ"

Изпитна тема № 14: СТРУКТУРА НА УПРАВЛЕНСКИЯ ПРОЦЕС И ВИДОВЕ УПРАВЛЕНИЕ

Основни принципи и ценности на мениджмънта. Функции на мениджмънта – същност, видове и правила за формулиране. Критерии за ефективност на мениджмънта. Управление на човешките ресурси – същностна характеристика, обект и предмет. Мотивация на човешките ресурси. Обобщена характеристика на основополагащите мотивационни теории. Мотивационна политика и мотивационни механизми в предприятието. Методи за проучване състоянието на трудовата мотивация на служителите.

Кпитепии за опеняване на изпитна тема № 14	імален точки
1. Назовава и обяснява основните принципи и ценности на мениджмънта.	12
2. Описва, обяснява и различава функциите на мениджмънта. Разработва критериите за ефективност на мениджмънта.	
3. Описва и обяснява същността, обекта и предмета на управлението на човешките ресурси.	
4. Дефинира понятието мотивация на човешките ресурси. Обобщава основополагащите мотивационни теории.	
5. Описва и обяснява мотивационната политика и мотивационните механизми в предприятието. Обяснява и обобщава методите за проучване състоянието на трудовата мотивация на служителите.	
Общ брой точки:	100

			Броі	й тестов: равні		и по	
		ен	I	II	III	IV	
	Матрица на писмен тест по изпитна тема № 14/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	
	1	2	3	4	5	6	
1.	Назовава и обяснява основните принципи и ценности на мениджмънта.	12	2	2	-	-	
2.	Описва, обяснява и различава функциите на		2	2	1	1	
	мениджмънта. Разработва критериите за	26	2	2	1	1	
	ефективност на мениджмънта.						
3.	Описва и обяснява същността, обекта и предмета	12	2	2	-	_	
	на управлението на човешките ресурси.	12					
4.	Дефинира понятието мотивация на човешките ресурси. Обобщава основополагащите	24	_	2	_	2	
	мотивационни теории.	27					
5.	Описва и обяснява мотивационната политика и						
	мотивационните механизми в предприятието.						
	Обяснява и обобщава методите за проучване	26	1	2	-	2	
	състоянието на трудовата мотивация на						
	служителите.						
	Общ брой задачи:	23	7	10	1	5	
	Общ брой точки:	100	14	40	6	40	

- 2 точки за тестовите задачи от равнище "Знание"
- 4 точки за тестовите задачи от равнище "Разбиране"
- 6 точки за тестовите задачи от равнище "Приложение"
- 8 точки за тестовите задачи от равнище "Анализ"

Изпитна тема № 15: ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРОЦЕС В ПРЕДПРИЯТИЕТО. ФИНАНСОВА ДЕЙНОСТ И ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ

Инвестиции и инвестиране. Инвестиционен процес в тесен и в широк смисъл. Частен инвестиционен процес. Финансово планиране на индустриалното предприятие. Финансов план. Взаимоотношения с държавния бюджет и с местните бюджети. Кредитни институции и техните операции. Застраховане. Социално осигуряване и социална политика.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 15 брой п		
1. Дефинира понятията инвестиции и инвестиране. Описва инвестиционния процес в тесен и в широк смисъл. Описва, обяснява и илюстрира частния инвестиционен процес.	20	
2. Описва и обяснява същността и видовете финансово планиране. Диференцира системите на финансово планиране. Описва същността на финансовия план и различава основните финансови планове.	22	
3. Описва, обяснява и разработва икономическите взаимоотношения на предприятието с държавния бюджет и с местните бюджети.	20	
4. Описва, обяснява и различава кредитните институции и техните операции.	20	
5. Описва и обяснява същността на застраховането, застрахователните институти и видовете застраховки. Описва и обяснява същността на социалното осигуряване и социалната политика. Изброява и обяснява видовете осигурителни рискове в България, гарантирани с осигурителна защита.	18	
Общ брой точки:	100	

			Броі	й тестов: равн		задачи по ща	
		Максимален брой точки	I	II	III	IV	
]	Матрица на писмен тест по изпитна тема № 15/ критерии за оценяване		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	
	1	2	3	4	5	6	
1.	Описва инвестиционния процес в тесен и в широк смисъл. Описва, обяснява и илюстрира частния инвестиционен процес.	20	2	2	-	1	
2.	Описва и обяснява същността и видовете финансово планиране. Диференцира системите на финансово планиране. Описва същността на финансовия план и различава основните финансови планове.	22	1	1	ı	2	
3.	Описва, обяснява и разработва икономическите взаимоотношения на предприятието с държавния бюджет и с местните бюджети.	20	2	1	2	-	
4.	Описва, обяснява и различава кредитните институции и техните операции.	20	2	2	ı	1	
5.	Описва и обяснява същността на застраховането, застрахователните институти и видовете застраховки. Описва и обяснява същността на социалното осигуряване и социалната политика. Изброява и обяснява видовете осигурителни	18	3	3		-	

рискове в България, гарантирани с осигурителна					
защита.					
Общ брой задачи:	25	10	9	2	4
	100	20	26	10	22
Общ брой точки:	100	20	36	12	32

- 2 точки за тестовите задачи от равнище "Знание"
- 4 точки за тестовите задачи от равнище "Разбиране"
- 6 точки за тестовите задачи от равнище "Приложение"
- 8 точки за тестовите задачи от равнище "Анализ"

Изпитна тема № 16: ДЪЛГОТРАЙНИ АКТИВИ – ПРИДОБИВАНЕ И РЕМОНТ

Характеристика на дълготрайните активи, видове, оценка, признаване съгласно счетоводните стандарти. Отчитане на придобиването и ремонта на дълготрайните активи – документи, счетоводни сметки, стопански операции и счетоводни записвания.

Дидактически материали: сметкоплан, калкулатор

Критерии за оценяване на изпитна тема № 16 Врой		
1. Дефинира, обяснява и сравнява харак активи.	теристиката на видовете дълготрайни	10
2. Посочва и обяснява стопанските операции, свързани с придобиване и ремонт на дълготрайните активи.		30
3. Изброява и различава видовете оценяване на дълготрайни активи при придобиването им.		16
4. Изброява, обяснява и свързва докуме са основание за счетоводни записвани		20
5. Илюстрира счетоводните записвания, като представя модел за осчетоводяване на стопанските операции, свързани с отчитане на придобиване и ремонт на дълготрайните активи.		24
	Общ брой точки:	100

		Брой тестови задачи п равнища				
	пен	I	II	III	IV	
Матрица на писмен тест по изпитна тема № 16/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	
1	2	3	4	5	6	
1. Дефинира, обяснява и сравнява характеристиката на видовете дълготрайни активи.	10	3	1	-	-	

	и обяснява стопанските операции, и с придобиване и ремонт на	30	5	3	-	1
дълготра	айните активи.					
1 -	а и различава видовете оценяване на айни активи при придобиването им.	16	3	1	1	-
счетовод	а, обяснява и свързва документите и цните сметки, които са основание за цни записвания.	20	1	3	1	-
предстанст	ира счетоводните записвания, като вя модел за осчетоводяване на ките операции, свързани с отчитане на ване и ремонт на дълготрайните активи.	24	-	-	-	3
	Общ брой задачи:	26	12	8	2	4
	Общ брой точки:	100	24	16	12	32

- 2 точки за тестовите задачи от равнище "Знание"
- 4 точки за тестовите задачи от равнище "Разбиране"
- 6 точки за тестовите задачи от равнище "Приложение"
- 8 точки за тестовите задачи от равнище "Анализ"

Изпитна тема № 17: ФОРМИРАНЕ НА ИНОВАЦИОННА СТРАТЕГИЯ

Иновационната стратегия – част от общата фирмена стратегия. Задачи на иновационната стратегия. Избор на иновационна стратегия. Видове иновационни стратегии. Финансиране на иновационната дейност във фирмата.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 17 Макси. брой п	
1. Описва и обяснява иновационната стратегия като част от общата фирмена стратегия.	14
2. Изброява и обяснява задачите на иновационната стратегия.	14
3. Описва, обяснява и определя сферите на дейност, в които фирмата ще съсредоточи своите иновационни усилия.	20
4. Описва и подразделя видовете иновационни стратегии.	24
5. Описва и обяснява финансирането на иновационната дейност във фирмата. Свързва определянето размера на разходите с различни критерии. Избира базата за определяне на разходите за научноизследователски и опитноконструкторски работи чрез различни методи.	28
Общ брой точки:	100

	_		й тестов равн		
	Тен	I	II	III	IV
Матрица на писмен тест по изпитна тема № 17/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.
1	2	3	4	5	6
1. Описва и обяснява иновационната стратегия като част от общата фирмена стратегия.	14	1	3	-	-
2. Изброява и обяснява задачите на иновационната стратегия.	14	1	3	-	-
3. Описва, обяснява и определя сферите на дейност, в които фирмата ще съсредоточи своите иновационни усилия.	20	2	2	-	1
4. Описва и подразделя видовете иновационни стратегии.	24	4	1	1	2
5. Описва и обяснява финансирането на иновационната дейност във фирмата. Свързва определянето размера на разходите с различни критерии. Избира базата за определяне на разходите за научноизследователски и опитноконструкторски работи чрез различни методи.	28	1	1	1	2
Общ брой задачи:	24	9	9	1	5
Общ брой точки:	100	18	36	6	40

- 2 точки за тестовите задачи от равнище "Знание"
- 4 точки за тестовите задачи от равнище "Разбиране"
- 6 точки за тестовите задачи от равнище "Приложение"
- 8 точки за тестовите задачи от равнище "Анализ"

Изпитна тема № 18: ТЪРГОВСКО ПРАВО

Търговско право – понятие и особености. Търговец, правно индивидуализиращи белези на търговеца. Търговски регистър, процедура и действие на вписването.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 18 брой п			
1. Дефинира и обяснява търговското право и неговите особености. Сравнява			
и обобщава търговското и гражданското право.			
2. Посочва същността на търговеца, обяснява неговите признаци. Различава	30		
лицата, които не са длъжни да се вписват като търговци, според ТЗ.			

3. Посочва и разработва правно индивидуализиращите белези на търговеца,	20
дава примери.	
4. Дефинира и обяснява същността на търговския регистър, разработва	30
процедурата по вписване на търговците, различава видовете действие на	
вписването в търговския регистър.	
Общ брой точки	100

		Брой тестови задачи по равнища				
	ен	I	II	III	IV	
Матрица на писмен тест по изпитна тема № 18/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	
1	2	3	4	5	6	
Дефинира и обяснява търговското право и неговите особености. Сравнява и обобщава търговското и гражданското право.	20	3	2	1	-	
Посочва същността на търговеца, обяснява неговите признаци. Различава лицата, които не са длъжни да се вписват като търговци, според ТЗ.	30	3	2		2	
Посочва и разработва правно индивидуализиращите белези на търговеца, дава примери.	20	2	1	2	1	
Дефинира и обяснява същността на търговския регистър, разработва процедурата по вписване на търговците, различава видовете действие на вписването в търговския регистър.	30	2	1	1	2	
Общ брой задачи:	24	10	6	4	4	
Общ брой точки:	100	20	24	24	32	

- 2 точки за тестовите задачи от равнище "Знание"
- 4 точки за тестовите задачи от равнище "Разбиране"
- 6 точки за тестовите задачи от равнище "Приложение"
- 8 точки за тестовите задачи от равнище "Анализ"

1. Критерии и показатели за оценка на дипломния проект и неговата защита

(Попълва се индивидуално от председателя и членовете на комисията)

Критерии и показатели за оценяване	Максимален брой точки за показателите	Максимален брой точки за критерия
1. Съответствие с изискванията за съдържание и структура на дипломния проект		20
1. 1. логическа последователност и структура на	4	
изложението, балансиране на отделните части	7	
1.2. задълбоченост и пълнота при формулиране на обекта, предмета, целта и задачите в разработването на темата	7	
1.3. използване на подходящи изследователски методи	4	
1.4. стил и оформяне на дипломната работа (терминология, стил на писане, текстообработка и оформяне на фигури и таблици)	5	
2. Съответствие между поставените цели на дипломния проект и получените резултати		20
2.1. изводите следват пряко от изложението, формулирани са ясно, решават поставените в началото на изследването цели и задачи и водят до убедителна защита на поставената теза	10	
2.2. оригиналност, значимост и актуалност на темата	6	
2.3. задълбоченост и обоснованост на предложенията и насоките	4	
3. Представяне на дипломния проект		20
3.1. представянето на разработката по темата е ясно и точно	5	
 3.2. онагледяване на експозето с: а) презентация; б) графични материали; в) практически резултати; г) компютърна мултимедийна симулация и анимация 	10	
3.3. умения за презентиране	5	
4. Отговори на зададените въпроси от рецензента и/или членовете на комисията за защита на дипломен проект		30
1.1. разбира същността на зададените въпроси и отговаря пълно, точно и убедително	10	
4.2. логически построени и точни отговори на зададените въпроси	10	

1.2. съдържателни и обосновани отговори на въпросите	10	
5. използване на професионалната терминология, добър и ясен стил, обща езикова грамотност		10
5.1. Правилно използване на професионалната терминология	5	
5.2. Ясен изказ и обща езикова грамотност	5	
Общ брой точки	Максимален бр. точки 100	Максимален бр. точки 100

IV. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА

1. Указание за съдържанието на индивидуалните задания

Индивидуалното задание по практика съдържа темата на индивидуалното задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието. По решение на комисията за провеждане и оценяване на изпита - част по практика на професията могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното задание.

Примерно индивидуално практическо задание № 1:

Тема: Да се организира индустриална фирма

Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на индивидуалното задание:

Вие сте решили да развивате дейност, като за целта ще си откриете фирма.

- Под каква правна форма ще осъществявате дейност и защо? Какво ще е наименованието на предприятието Ви?
- Кои са мотивите Ви да започнете дейност?
- Какъв предмет на дейност ще изберете и защо?
- Къде ще разположите Вашето предприятие и защо?
- Направете анкета за проучване на клиентите.
 Към кои клиенти Вашата фирма ще насочи усилията си и защо?
- Предложете варианти за реклама на Вашата дейност.
 Ще дадете ли насърчения за крайните потребители на фирмата Ви?

- Кои според Вас ще са силните и слабите страни на Вашата фирма (в сравнение с конкурентите) в началото на започването на дейността?
- Как смятате да развиете дейността на Вашата фирма и да се наложите на пазара?
- Как ще изберете доставчиците си?
- Какъв персонал ще наемете във Вашата фирма и защо?
 С какви документи ще се кандидатства за работа във Вашата фирма?
- Как смятате да мотивирате персонала си?

2. Критерии за оценяване

Критерии и показатели за оценяване	Максимален брой точки	Те- жест
1. Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и		да/не
опазване на околната среда		
 1.1. Изпълнява дейностите при спазване на необходимите мерки за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд 1.2. Създава организация за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд на работното място 1.3. Предотвратява опасните ситуации, които могат да възникнат по време на работа Забележка: Критерий 1 няма количествено изражение, а 		
качествено. Ако обучаваният по време на изпита създава опасна		
ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя оценка слаб (2).		
2. Ефективна организация на работното място		5
2.1. Планира ефективно работния процес в съответствие със зададената тема	2	_
2.2. Разпределя дейности в работния процес съобразно	2	
поставената задача и времето за нейното изпълнение		
2.3. Познава и прилага установените стандарти за осъществяване на дейността	1	
3. Спазване изискванията на правилниците, наредбите и предпи	санията	5
3.1. Познава и прилага нормативните изисквания в съответната професионална област	3	
3.2. Спазва изискванията на правилниците, наредбите и предписанията, свързани с индивидуалното задание	2	
4. Правилен подбор на детайли, материали и инструменти съобр	разно	20
конкретното задание		20
4.1. Правилно подбира и попълва документи в съответствие с конкретното задание	10	

4.2. Спазва изискванията и задълженията на отговорно лице,	10	
съгласно нормативната уредба за наемане на персонал		
5. Спазване на технологичната последователност на операциите според		
индивидуалното задание		
5.1. Самостоятелно планира последователност на поставените	10	
задачи		
5.2. Организира дейността си при спазване на технологичната	10	
последователност		
6. Качество на изпълнението на индивидуалното задание		50
6.1. Всяка завършена дейност съответства на изискванията на	20	
конкретното задание		
6.2. Крайният резултат съответства на зададените параметри и	20	
отговаря на изискванията		
6.3. Изпълнява задачата в поставения срок	10	
Общ брой точки:	100	100

V. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Оценяването на резултатите от държавния изпит за придобиване на трета степен на професионална квалификация по специалността код **3451201** "ИНДУСТРИЯ", професия код **345120** "ИКОНОМИСТ" е в точки, както следва:

- част по теория на професията максимален брой 100 точки;
- част по практика на професията максимален брой 100 точки.

Всяка част от държавния изпит е успешно положена при постигане на петдесет на сто от максималния брой точки.

Формирането на окончателната оценка от изпита е в съотношение - 50 процента от получения брой точки от частта по теория на професията и 50 процента от получения брой точки от частта по практика на професията.

Окончателната оценка в брой точки се формира след успешното полагане на всяка част от изпита и се изчислява, както следва:

Окончателната оценка в брой точки е равна на $0.5 \times$ получения брой точки от частта по теория на професията+ $0.5 \times$ получения брой точки от частта по практика на професията.

Окончателната оценка от брой точки се превръща в цифрова оценка с точност до 0,01 по формулата:

Цифрова оценка = окончателната оценка в брой точки х 0,06.

Окончателната оценката от държавния изпит за придобиване на квалификация по професията е с количествен и качествен показател, с точност до 0,01 и се определя, както следва:

- а) за количествен показател от 2,00 до 2,99 се определя качествен показател "слаб";
- б) за количествен показател от 3,00 до 3,49 се определя качествен показател "среден";
- в) за количествен показател от 3,50 до 4,49 се определя качествен показател "добър";
- г) за количествен показател от 4,50 до 5,49 се определя качествен показател "много добър";
- д) за количествен показател от 5,50 до 6,00 се определя качествен показател "отличен".

VI. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

- 1. Дончев, Д. Мениджмънт. Оперативен мениджмънт. Изд. Мартилен, 2016 г.
- 2. Дончев, Д. Лалева, Ц., Манчева, Д. Икономика на предприятието. София: Мартилен, 2020 г.
- 3. Дончев, Д., Щерев. Н. Икономика на предприятието. София: Мартилен, 2019 г.
- 4. Йорданова, Ем. Сборник задачи, казуси и упражнения, Изд. Мартилен, 2000 г.
- 5. Кожухаров, М., Стокознание, Изд. Мартилен, 2008 г.
- 6. Кузманова, М. и Александрова, М. Мениджмънт. Изд. Везни-4, 2018 г.
- 7. Кънев, М. Макроикономика. Изд. Мартилен, 2008 г.
- 8. Кънев, М. Микроикономика. Изд. Мартилен, 2007, 2009 г.
- 9. Лалева, Ц. Обща икономическа теория. Изд. Мартилен, 2017 г.
- 10. доц. д-р Маринова, Ю., доц. д-р Попов, Г. Икономика и организация на индустриалната фирма. София; Изд. къща "Горекс Прес", 2001 г.
- 11. Миленкова, А. Здравословни и безопасни условия на труд. Учебно помагало за задължителна професионална подготовка. Нови знания, 2003 г.
- 12. Павлова, Св. Счетоводство на предприятието, Изд. Мартилен, 2013 г.
- 13. Петров, Л. Обща теория на счетоводната отчетност, Изд. Мартилен, 2011 г.
- 14. Попов, Г. и Щерев, Н. Икономика на предприятието, част първа. София: Мартилен, 2012 г.
- 15. Спасов, Тр. Микроикономика и Макроикономика. Изд. Нова звезда, 2007 г.
- 16. Славова, М., Петров, М. Иновации. Варна; Изд. PRINCEPS, 1996 г.
- 17. Стамберова, Й. и Костадинова, Б. Счетоводство. Сборник с решени задачи. Изд. Мартилен, 2016 г.
- 18. Стефанов, Г. и колектив. Основи на правото. Изд. Мартилен, 2010 г.
- 19. Тодоров, К. Предприемачество и мениджмънт. Изд. Мартилен, 2019 г.
- 20. Щерев, Н. Маркетинг. Изд. Мартилен, 2016 г.
- 21. Нормативни актове, съответстващи на изучаваните теории.
- 22. Друга литература по преценка на преподавателя.

VII. АВТОРСКИ ЕКИП

- 1. Йорданка Арабаджийска, Национална търговска гимназия Пловдив
- 2. Георги Калоферов, Национална търговска гимназия Пловдив
- 3. Гергана Николова, Национална търговска гимназия Пловдив

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ

7	TT	_		1
•	Manumou	$nu\pi \rho m = u\alpha c u$	ท ทก พ <i>อ</i> กทบ	на професията
1.	HIJIIMIIICII	ouncin auci	и по пісорил	ни професилии

(пълно наименование на училището/обучаващата институция)	
ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА	1
по професия код 345120 "ИКОНОМИСТ."	
специалност код 3451201 "ИНДУСТРИЯ"	
Изпитен билет № 1	
ПАЗАР И ПАЗАРЕН МЕХАНИЗЪМ	
Пазар – същност, видове. Стока, пари, цена, конкуренция. Търсене, фактори, закон за търсенето. Предлагане, фактори, закон за предлагането. Пазарно равновесио равновесна цена, равновесно количество, пазарен излишък и пазарен дефицит. (изписва се точното наименование на темата с кратко описание на учебното съдържание Описание на дидактическите материали(ако е приложимо)	е,
.Председател на изпитната комисия:	
Директор/ръководител на обучаващата институция:(име, фамилия) (подпис)	
(име, фамилия) (поопис) (печат на училището/обучаващата институци.	a)

2. Индивидуално задание по практика

(пълно наименование на училището/обучаващата институция)
ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА
ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ - ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА
по професия код 345120 "ИКОНОМИСТ"
специалност код 3451201 "ИНДУСТРИЯ"
Индиандрагия заданна Ма
Индивидуално задание № 1
На ученика/обучавания
(трите имена на ученика/обучавания)
отклас/курс, начална дата на изпита: начален час:
крайна дата на изпита: час на приключване на изпита:
1. Тема: Да се организира индустриална фирма
(вписва се темата на практическото задание)
2. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на практическото задание:
Вие сте решили да развивате дейност, като за целта ще си откриете индустриална фирма:
• Под каква правна форма ще осъществявате дейност и защо? Какво ще е
наименованието на предприятието Ви?
• Кои са мотивите Ви да започнете дейност?
• Какъв предмет на дейност ще изберете и защо?
• Къде ще разположите Вашето предприятие и защо?
• Направете анкета за проучване на клиентите.
Към кои клиенти Вашата фирма ще насочи усилията си и защо?
• Предложете варианти за реклама на Вашата дейност.
Ще дадете ли насърчения за крайните потребители на фирмата Ви?

- Кои според вас ще са силните и слабите страни на Вашата фирма (в сравнение с конкурентите) в началото на започването на дейността?
- Как смятате да развиете дейността на Вашата фирма и да се наложите на пазара?
- Как ще изберете доставчиците си?
- Какъв персонал ще наемете във Вашата фирма и защо?
 С какви документи ще се кандидатства за работа във Вашата фирма?
- Как смятате да мотивирате персонала си?

	(име, фамилия)	(nodnuc)	
редседател на изпитната к	омисия:		
	(име, фамилия)		(подпис)
ректор/ръководител на обу	чаващата институция:		
	(ил	ле, фамилия)	(подпис)
	(печат на училището	/กก็งนละสมเสทส	институл

3. Указание за разработване на писмен тест

При провеждане на държавния изпит — част теория на професията, с писмен тест въз основа на критериите за оценка към всяка изпитна тема се съставят тестовите задачи.

Всяка тестова задача задължително съдържа поне един глагол (при възможност започва с глагол), изразяващ действието, което трябва да извърши обучаваният, и показващ равнището по таксономията на Блум, еталона на верния отговор и ключ за оценяване - пълния отговор, за който се получават максимален брой точки съобразно равнището на задачата, определени в таблицата за критериите за оценка на всяка изпитна тема.

Към всеки тест се разработва указание за работа, което включва целта на теста - какви знания и умения се оценяват с него; описание на теста - брой задачи, типология (задачи със свободен отговор; задачи за допълване/съотнасяне; задачи с изборен отговор) и начин на работа с тях; продължителност на времето за работа с теста; начин на оценяване на резултатите от теста.

А) Примерно указание за работа

(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

Уважаеми ученици/курсисти,

Вие получавате тест, който съдържа задачи с различна трудност с максимален брой точки – 100. За всеки Ваш отговор ще получите определен брой точки, показан в долния десен ъгъл след всяка задача.

Целта на теста е да се установи равнището на усвоените от Вас знания и умения, задължителни за придобиване на трета степен на професионална квалификация по професия "ИКОНОМИСТ", специалност, ИНДУСТРИЯ".

Отбелязването на верния според Вас отговор при задачите с изборен отговор е чрез знак \mathbf{X} , а за другите типове задачи начинът на отговор е описан в задачата.

Запомнете! Като действителен отговор на съответната задача се приема само този, отбелязан със знака \mathbf{X} .

Някои задачи изискват не само познаване на учебното съдържание, но и логическо мислене, затова четете внимателно условията на задачите, преди да посочите някой отговор за верен.

Hе отделяйте много време на въпрос, който Ви се струва труден, върнете се на него по-късно, ако Ви остане време.

Тестът е с продължителност астрономически часа.

ПОЖЕЛАВАМЕ ВИ УСПЕШНА РАБОТА!

Б) Методически указания за комисията за подготовка и оценяване на изпита – част теория на професията, за разработването и оценяването на писмения тест:

Броят и равнището на тестовите задачи по всеки критерий се определят съобразно равнището, на което трябва да бъде усвоено съответното учебно съдържание, като общият брой задачи по всеки критерий трябва да носи максималния брой точки.

а) Таксономия на Блум- равнища и примерни глаголи

Равнище	Характеристика	Глаголи
I.	Възпроизвеждане и разпознаване на	Дефинира, описва, посочва,
Знание	информация	изброява, очертава,
0 - 2 точки	за понятия, факти, дефиниции	възпроизвежда, формулира,
		схематизира

II.	Извличане на съществен смисъл от	Преобразува, различава,
Разбиране	изучаваната материя. Интерпретация и	обяснява, обобщава,
0 - 4 точки	трансформиране на информацията с цел	преразказва, решава, дава
	нейното структуриране	пример за, сравнява
III.	Пренос на нови знания и умения при	Изчислява, демонстрира,
Приложение	решаване на проблемна или аварийна	открива, модифицира,
0 - 6 точки	ситуация. Способност за използване на	разработва, свързва, доказва
	усвоената информация и формираните	
	умения	
IV.	Разкриване на взаимовръзки,	Разделя, подразделя,
Анализ	зависимости, тенденции и формулиране	диференцира, различава,
	на изводи и заключения	представя графично, определя,
		илюстрира, прави заключения
		и изводи, обобщава, избира,

б) Примерна матрица на писмен тест по изпитна тема №1

Разработва се от комисията за подготовка и оценяване на изпита - част по теория на професията, като към таблицата за критерии за оценка по всяка тема се разписват графи 3,4,5,6

		Брой тестови задачи по равнища			
	ен	I	İİ	III	IV
Матрица на писмен тест по изпитна тема № 1/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.
1	2	3	4	5	6
1. Дефинира същността на пазара и описва видовете пазари.	10	3	1	-	-
3. Характеризира основните категории на пазара - стока, пари, цена, конкуренция. Примери.	18	2	2	1	-
4. Дефинира понятието търсене и закона за търсенето, чертае графика, изброява и обяснява други фактори, които влияят върху търсенето.	24	1	2	1	1
5. Дефинира понятието предлагане и закона за предлагането, представя го графично и обяснява други фактори, които влияят върху предлагането.	24	1	2	1	1
6. Формулира понятието пазарно равновесие и го илюстрира графично, дава определение за равновесна цена и равновесно количество, разграничава пазарен излишък и пазарен дефицит, определя ги по графиката.	24	3	1	1	1
Общ брой задачи:	25	10	8	4	3

Общ брой точки:	100	20	32	24	24	
-----------------	-----	----	----	----	----	--

- 2 точки за тестовите задачи от равнище "Знание"
- 4 точки за тестовите задачи от равнище "Разбиране"
- 6 точки за тестовите задачи от равнище "Приложение"
- 8 точки за тестовите задачи от равнище "Анализ"

в) Препоръчителни тестови въпроси и задачи според типа на отговора:

- 1-ва група: въпроси и задачи със свободен отговор;
- Въпроси и задачи за свободно съчинение;
- Въпроси и задачи за тълкуване;
- 2-ра група: въпроси и задачи за допълване (с полуоткрит отговор);
- ▶ Въпроси и задачи за допълване на дума или фраза, или елемент от чертеж/схема;
- ▶ Въпроси и задачи за заместване;
- 3-та група: въпроси и задачи с изборен отговор
- > Задачи с един или повече верни отговори;
- Въпроси за избор между вярно и грешно.

І. Примерна тестова задача от равнище "Знание"

Посочете вярното за пазара:

- А) Сфера от общественото стопанство, където се създават благата;
- Б) Сфера от общественото стопанство, където се разменят ресурси и блага между икономическите субекти;
- В) Сфера от общественото стопанство, където се потребяват благата;
- Γ) Сфера от общественото стопанство, където се произвеждат и потребяват благата.

Еталон на верния отговор: Б)

макс. 2 т.

Ключ за оценяване:

Отговор Б) — 2 точки

При посочени повече от един отговор – 0 точки

Всички останали отговори – 0 точки

II. Примерна тестова задача от равнище "Разбиране"

Търсенето и предлагането на ябълки на пазар "X" се характеризира със следните данни: (mаблица 1)

Таблица 1

No	Цена (лв.)	Търсено количество (кг.)	Предлагано количество (кг.)
1.	2.00	500	800
2.	1.90	550	750
3.	1.80	600	700
4.	1.70	650	650
5.	1.60	700	600
6.	1.50	750	550
7.	1.40	800	500
8.	1.30	850	450

Разгледайте данните в *таблица 1* и различете в кои от редовете е налице пазарен дефицит, в кои пазарен излишък и къде пазарно равновесие. Запишете с цифри верните отговори.

1. Дефицит:	
2. Излишък:	

3. Пазарно равновесие:	макс. 4 m .
------------------------	--------------------

Еталон на верния отговор и ключ за оценяване:

1. Дефицит: 5, 6, 7, 8.

2. Излишък: 1, 2, 3.

3. Пазарно равновесие: 4.

Всеки верен отговор се оценява с 0,5 т.

III. Примерна тестова задача от равнище "Приложение":

По графиката за пазарно равновесие определете съответните елементи, като нанесете във всяко едно от полетата съответстващата буква:

Кривата на търсенето	P
Кривата на предлагането	S
Пазарен излишък	В
Пазарен дефицит	PO
Цена	
Количество	Q
Еталон на верния отговор:	макс. 6 т.
О Кривата на търсенето	
S Кривата на предлагането	
В Пазарен излишък	
А Пазарен дефицит	
Р Цена	
Q Количество	
L'avoy de evengnesse.	

Ключ за оценяване:

Всеки верен отговор носи по 1 точка

IV. Примерна тестова задача от равнище "Анализ"

При повишаване на дохода на потребителите по *таблица 1* търсенето на ябълките се очаква да се повиши при всяко равнище на цената с 50 кг. Посочете верния отговор:

А) При цена 1.70 се наблюдава пазарен излишък от 50 кг.

- Б) При цена 1.90 се наблюдава пазарно равновесие.
- В) При цена 1.60 се наблюдава пазарен дефицит в размер на 150 кг.
- Г) При цена 1.50 се наблюдава пазарен излишък в размер на 100 кг.

Еталон на верния отговор: В)

макс. 8 т.

Ключ за оценяване:

При посочен отговор B) -8 точки При посочени повече от един отговор -0 точки При всички останали отговори -0 точки

Съдържание на дипломния проект:

- титулна страница;
- съдържание;
- увод (въведение);
- основна част;
- заключение;

- приложения. <u>Оформяне на дипломния проект в следните структурни единици:</u> Формат: A4; Брой редове в стр.: 30; Брой на знаците: 60 знака в ред						
Формат: А4; Брой редове в стр.: 30; Брой на знаците: 60 знака в ред						
Общ брой на знаците в 1 cmp.: 1800 – 2000 знака						
Шрифт: Times New Roman						
<u>График за изпълнение:</u>						
а) дата на възлагане на дипломния проект						
б) контролни проверки и консултации						
of Konmpositu apotepa a Koneysimagaa						
•••••••••••••••						
•••••••••••••••••••••••••••••••••••••••						
в) краен срок за предаване на дипломния проект						
Vicania						
Ученик:						
()						
Ръководител-консултант:						
(име, фамилия) (подпис)						
Директор/:						
(име, фамилия) (подпис)						
(печат на училището)						

4. Указания за съдържанието и оформянето на дипломния проект

А. Съдържание на дипломния проект:

Оформяне на дипломния проект в следните структурни единици:

- титулна страница;
- съдържание;
- увод (въведение);
- основна част
- заключение;
- списък на използваната литература;
- приложения.

Титулната страница съдържа наименование на училището, населено място, тема на дипломния проект, трите имена на ученика, професия и специалност, име и фамилия на ръководителя/консултанта.

Съдържание – Посочва се на коя страница започват съответните раздели, параграфи и

подпараграфи на отделните структурни единици в дипломния проект. Номерацията на

страниците започва от увода.

Уводът (въведение) съдържа кратко описание на основните цели и резултати.

Основна част - Формулира се целта на дипломния проект и задачите, които трябва да

бъдат решени, за да се постигне тази цел. Съдържа описание и анализ на известните

решения, като се цитират съответните литературни източници. Съдържа приносите на

дипломния проект, които трябва да бъдат така формулирани, че да се вижда кои от

поставените задачи са успешно решени.

Заключението съдържа изводи и предложения за доразвиване на проекта и

възможностите за неговото приложение.

Списъкът с използваната литература включва цитираната и използвана в записката на

дипломния проект литература. Започва на отделна страница от основния текст. При

имената на авторите първо се изписва фамилията. Всички описания в списъка с

използваните източници трябва да са подредени по азбучен ред според фамилията на

първия автор на всяка публикация.

Приложенията съдържат документация, която не е намерила място в текста поради

ограниченията в обема й или за по-добра прегледност подредба. В текста трябва да има

препратка към всички приложения.

Б. Оформяне на дипломния проект

Формат: А4; Брой редове в стр.: 30; Брой на знаците: 60 знака в ред

Общ брой на знаците в 1 стр.: 1800 – 2000 знака

Шрифт: Times New Roman

42

5. Рецензия на дипломен про	ект			
	(пълно наименование на уч	шлището)		
	РЕЦЕНЗИ	Я		
Тема на дипломния проект				
Ученик Клас				
Професия	"ИКОНОМИСТ	"		
Специалност	"ИКОНОМИСТ" "ИНДУСТРИЯ"			
Ръководител-консултант	,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,			
Рецензент				
Тецензент				
Критерии за допускане до за	щита на дипломен п	роект	Да	Не
Съответствие на съдържание	то и точките от зада	анието		
Съответствие между тема и с	съдържание			
Спазване на препоръчителни	я обем на обясните:	пната записка.		
Спазване на изискванията за	оформление на обя	снителната		
записка				
Готовност за защита на дипл	омния проект			
			1	•
Силни страни на дипломния	проект			
Допуснати основни слабости	[
Въпроси и препоръки към ди	пломния проект			
	ЗАКЛЮЧЕН	1 IA E.		
Качествата на дипломния про			шкото	
		•		
членовете на комисията за под		•		-
дипломен проект - част по тес	-	11 Oldenbare III	- 11311111 1PV	-c ourries in
	1 mp = p = mila.			
20 г.	P	ецензент:		
Гр./с		(им	е и фамили	(я)